

**DIŞ TİCARET ENSTİTÜŐ
WORKING PAPER SERIES**

TartıŐma Metinleri

WPS NO/ 227 / 2019-06

**DIŞ TİCARET TEŞVİKLERİNİN MOBİLYA SEKTÖRÜ İHRACATI
ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ**

**Prof. Dr. Özgür Çengel ¹
Cansel Bedia Sığircı ²**

¹ ocengel@ticaret.edu.tr, İstanbul Ticaret Üniversitesi, ² canselsrc@gmail.com, Dış Ticaret Enstitüsü Uluslararası Ticaret Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi

DIŞ TİCARET TEŞVİKLERİNİN MOBİLYA SEKTÖRÜ İHRACATI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

ÖZET

1980 sonrası dışa açık büyüme modelini ithal ikameci politikaya tercih eden Türkiye bu politika gereği ihracata daha fazla önem vermeye başlamıştır. İhracatın desteklenmesi amacıyla 1980 öncesi uygulanmakta olan ihracat teşviklerinin önemi böylece daha da artmış ve daha etkin kullanılır hale gelmiştir. 1995 yılına kadar ana temasını doğrudan parasal ödemelerin, istisnaların ve düşük faizli kredilerin oluşturduğu deđiŐik teşvikler uygulanmıştır. 1994 yılında Uruguay Nihai Senedine taraf olmamız ve 1995 yılında Gümrük Birliğine girmemiz ile birlikte uluslararası taahhütlerimiz çerçevesinde doğrudan parasal teşvikler 1994 yılı sonunda yürürlükten kaldırılmıŐtır. 1995 yılı itibariyle toplumsal ve ekonomik hedeflerin gerçekleştirilmesi amacıyla, uluslararası kuruluşlara olan taahhütlerimize de aykırılık teŐkil etmeyecek olan ihracata yönelik devlet yardımları bulunmaktadır ve halen yürürlüktedir.

Anahtar Kelimeler: Dış ticaret, ihracat, teşvikler

THE EFFECTS OF FOREIGN TRADE INCENTIVES ON THE FURNITURE SECTOR EXPORT

ABSTRACT

Turkey who prefer to export based growth model of import substitution policy after 1980, Turkey has started to give more importance to the export requirements of this policy. In order to support export, the importance of export incentives that were implemented before 1980 became even more important and became more effective. Until 1995, the main theme of the direct monetary payments, exceptions and low interest rate loans were applied in different incentives. In 1994, we became a party to the Final Act of Uruguay and entered into the Customs Union in 1995 and within the framework of our international commitments, direct monetary incentives were repealed at the end of 1994. In order to realize social and economic targets as of 1995, there are state aids to export which will not be contrary to our commitments to international organizations.

Keywords: Foreign trade, export, export promotion

DIŞ TİCARET TEŞVİKLERİNİN MOBİLYA SEKTÖRÜ İHRACATI ÜZERİNDEKİ ETKİLERİ

Giriş

Türkiye, yaklaşık 40 yıldır dışa açık büyüme modelini uygulamaya çalışmaktadır. Dışa açık büyüme modelinin baş gerekliliklerinden biri olan ihracatın önemi her geçen gün artmaktadır. İhracatı etkileyen faktörlerden biri de teşviklerdir. Avrupa Birliği ülkeleri ve diğer gelişmiş ülkeler tarafından da etkin bir şekilde kullanılmaktadır.

İhracat teşvikleri, işletmelerin üretim kapasitelerinin artırılarak uluslararası piyasalarda rekabet etmelerini sağlamaya ve ülke ekonomisini kalkındırmaya yönelik uygulanan programlardır. Böylece üreticinin finansman ihtiyacı karşılanmakta ve üretimden sevkiyata kadar olan süreç devlet ve diğer kuruluşlar tarafından desteklenmektedir. Türkiye’de ihracat teşvikleri, 1980 yılında uygulanmaya başlayan “İhracat Odaklı Büyüme” stratejisi ile önem kazanmış ve vergi iadeleri yapılmıştır. Günümüzde ise Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı ve KOSGEB tarafından yürütölen ihracat destek programları bulunmaktadır. Ayrıca 1987 yılında kurulan Türkiye İhracat Bankası’nın ihracatçılara sunduğu çeşitli kredi programları da bulunmaktadır. Mobilya sektörü, üretim değeri, girişim ve istihdam sayısı ile Türk sanayisinin önde gelen sektörleri arasında yer almaktadır. Dünyada ve ölkemizde, dinamik bir pazara sahip olan bu sektörün uluslararası ticarete düşük düzeyde kalması, ihracatı arttırmaya yönelik uygulamaların gerçekleştirilmediğini göstermektedir.

Bu çalışmada, Türk mobilya sektörünün uluslararası ticaretteki payı ve oluşturulan teşvik ve kredi programlarının ihracat üzerindeki etkileri araştırılmıştır.

Türkiye’nin Mobilya Dış Ticareti

Türkiye mobilya sektörünün dünyaya açılması 1980 yılında yaşanan politika değişiklikleriyle olmuştur. İhracata yönelik sanayileşme politikaları Türk mobilya sektörünün ihracatta önemli bir konuma gelmesini sağlamıştır (Kayacıklı ve Emil, s.33).

Türk mobilya sanayii dış ticarete fazla vermeye 2001 yılından itibaren başlamıştır. 2001 yılında yaşanan ekonomik kriz iç piyasada talebin azalmasına yol açmıştır. Bu nedenle üreticiler, stoklarını yurtdışı satışa yönlendirerek ihracata başlamışlardır. İç piyasadaki daralma sonucu ortaya çıkan ihracat, üreticilere dış piyasada var olan

pazarın potansiyelini fark etmelerini sağlamış ve ihracatı kalıcı hale getirmiştir. Mobilya sanayiinde ihracat önemli bir birim haline gelmiştir.

Türk mobilya sektörünün gerçekleştirdiği ihracatın üçte biri AB (Avrupa Birliği)'ye yapılmaktadır. Mobilya ithalatının yarısı ise yine AB'den gerçekleşmektedir. Bunda 1996 yılında imzalanan Gümrük Birliği Anlaşması ile sıfırlanan gümrük vergilerinin etkisi vardır. AB, Türk mobilya sanayi için iyi bir pazar olmasına rağmen, uzun vadede hedefler oluşturmak açısından pazarı çeşitlendirmek gerekmektedir.

2001 yılı ile başlayan Türk mobilya sektörünün ülke ekonomisine yaptığı katkılar, ülkeye döviz girişi ve cari açığı kapatmadaki payı ile önemli bir sektör haline gelmiştir. Bu ekonomik başarının devamlılığının sağlanması için dış pazara yönelik deneyimlere ve kapasite arttırıcı iyileştirmelere yer verilmesi gerekmektedir(Ticaret Bakanlığı, 2018: 6).

İhracat

Bu bölümde Türkiye'nin 2012-2017 yıllarındaki mobilya ihracatı incelenmiştir. Tablolar, Trademap'te yer alan GTİP kodlarına göre oluşturulmuştur.

Tablo 1. Türkiye'nin toplam mobilya ihracatı

(bin dolar)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Dünya	2.420.661	2.830.674	2.970.948	2.753.604	2.658.514	2.760.343

Kaynak: Trademap, Erişim Tarihi: 14.12.2018

Tablo 1'e göre, 2012-2014 yıllarında mobilya sektörünün ihracatında artış yaşanırken 2015 ve 2016 yılında düşüş gerçekleşmiştir. 2017 yılında mobilya ihracatında tekrar artış yaşanarak 2.760.343 bin dolar olarak gerçekleşmiştir. Verilen yıllar içerisinde mobilya ihracatında en yüksek değer 2014 yılında yaşanmıştır ve 2.970.948 bin dolar olarak gerçekleşmiştir. Mobilya ihracatı, Türkiye'deki mobilya üretim değerinin dörtte birine denk gelmektedir. Mobilya ihracatının düşük orana sahip olması, talebin iç piyasada karşılandığı ve bu da mobilya üreticilerinin ihracata yönelip uluslararası piyasalarda rekabet etme ve marka haline gelme amacı oluşmamasına neden olmaktadır.

Türk mobilya sektörünün mevcut ihracat pazarında yer alan ülkelerin incelenmesi sektörün oluşturduğu dış pazar durumu hakkında bilgi verecektir.

Tablo 2. Türkiye'nin toplam mobilya ihracatında yer alan ülkeler

(bin dolar)

Ülke	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Irak	506.551	576.921	563.639	482.475	451.040	438.031
Almanya	168.642	157.704	166.094	183.367	205.003	198.738
Suudi Arabistan	71.375	97.901	134.608	195.579	181.871	185.929
Fransa	90.929	111.687	124.880	130.968	137.376	135.895
ABD	35.015	42.518	67.456	94.584	106.046	91.741
İngiltere	60.036	68.720	75.600	77.861	87.234	90.287
İsrail	26.421	33.448	36.255	40.551	58.929	80.765
Libya	186.068	256.801	204.482	144.504	81.836	78.254
Kazakistan	44.344	55.392	54.949	34.874	23.312	71.884
Birleşik Arap Emirliği	27.883	47.419	78.589	88.778	84.543	69.369
Romanya	23.344	33.722	52.884	50.709	62.925	66.183
Hollanda	56.167	48.190	50.277	48.819	54.866	64.991
İtalya	34.301	36.276	39.023	41.556	50.652	58.972
Cezayir	23.230	26.106	49.108	57.376	56.431	57.185
Azerbaycan	187.501	221.113	224.338	129.615	62.356	52.258

Kaynak: Trademap, Erişim Tarihi: 14.12.2018

Türkiye'nin mobilya ihracatında yer alan ülkeler arasında ilk sırada Irak yer almaktadır. 2012 yılında 506.551 bin dolar olarak gerçekleşen ihracat, 2014 yılından itibaren düşüş göstermeye başlamış ve 2017 yılında 438.031 bin dolar olarak gerçekleşmiştir. İkinci sırada yer alan Almanya'nın ihracatı 2012 yılında 168.642 bin dolar iken 2017 yılında 198.738 bin dolar olarak gerçekleşmiştir. Üçüncü sırada yer alan ülke Suudi Arabistan'dır ve 2012 yılında gerçekleşen toplam ihracat 71.375 bin dolar, 2017 yılında 185.929 bin dolar olmuştur. Dördüncü sırada Fransa yer almakta ve onu ABD takip etmektedir.

Türkiye’de Mobilya Sektöründe Yapılan İhracat Teşvikleri

Mobilya sektörü, üretim ve ihracat değerleriyle imalat sanayinin önemli alt sektörlerinden biri olmuştur. Türk mobilya sektörünün, 2001 krizinden sonra aldığı ihracat kararıyla kat ettiği yol ve elde ettiği başarılar, dış piyasada rekabet edebilir ve yatırım yapılabilir olduğunu kanıtlamıştır. Bu nedenle, dış piyasada etkinliği arttırabilmek amacıyla sektörün teşviklerle desteklenmesi gerekmektedir (TOBB, 2017, s. 74).

Mobilya sektörünün ihracatta sağladığı başarının sürdürülebilir olması için, firmaların en çok sıkıntı yaşadıkları finansal konularda teşvikler yapılarak ihracat ve üretim kapasitesi artırılmalıdır. AB üyeliğine uyum süreci ile doğrusal olarak KOBİ’lere yönelik girişim desteği, çekirdek sermayesi programı, bölgesel kalkınma programları, KOBİ teminat programı gibi üretimde yeniliğin peşinde olan ve Ar-Ge çalışmalarının desteklediği bilgilendirme programları oluşturulmalıdır. Mobilya sektörüne uygulanan yüksek vergi oranları düşürülerek AB’de uygulanan vergi oranı seviyesine getirilmesi, rekabet açısından avantaj sağlayacaktır. Düşük vergi oranları, kayıt dışı üreticiliğin de önüne geçeceğinden sektöre yönelik analizler, gerçeğe en yakın şekilde yapılabilecektir.

Türk mobilya ihracatçılarının rekabete gücünü arttırmak için, uluslararası yabancı yatırımların çekilmesi önem taşımaktadır. Buna yönelik, yurtiçi ve yurtdışı bankalar, finans kuruluşları, yatırım ve kalkınma bankalarıyla projeye özel kredi alma, uzun vadeli kredi talep etme, ortak işbirlikleri ile mobilyanın arz-talep sirkülasyonunda denge sağlanacaktır. Bu güvene dayalı işbirliği politikalarıyla her iki taraf da kazançlı çıkacak, bu şekilde sektör güçlenerek yatırım yapılabilir konuma gelecek ve azalan kayıt dışı üretim sayesinde verimlilik artacaktır. Mobilya sektörü ihracatçıları, bankaların sunduğu kredi programlarını araştırmalı ve kendileri için en uygun olan programa başvurmalıdırlar. (MÜSİAD, 2018, s. 28).

Dünya gazetesi haberine göre, mobilya sektörü 61 ilde 36 bin üreticinin faaliyet gösterdiği imalat sanayi dalıdır ve 10 milyar dolarlık pazara ulaşmıştır. Sektörün girdi aldığı ve girdi verdiği ve bu ticaret sayesinde etkileşimde olduğu 19 sektör bulunmaktadır. Ayrıca ISO 500’de 6 mobilya üreticisi yer almaktadır. Bu da mobilya sektörünün rekabet açısından yeterli potansiyele sahip olduğunu göstermektedir

(Dünya Gazetesi, <https://www.dunya.com/ekonomi/mobilyacilar-endustri-40in-merkeze-donus-egiliminin-farkinda-haberi-328173>, Erişim Tarihi: 05.01.2019).

Türkiye’de yeni teşvik sistemi doğrultusunda mobilya sektörü için teşvikler şu şekilde sıralanabilir:

- Sigorta programları ve dolaylı vergilerde indirim,
- Gümrük vergisi muafiyeti,
- KDV istisnası,
- Sigorta primi işveren hissesi desteği,
- Mobilya üretimine uygun yerlerde yatırım yeri tahsisi,
- Faiz desteği,
- KDV iadesi,
- İhracata yönelik devlet yardımları (Araştırma, Geliştirme Yardımı, Yurtdışı Fuar ve Sergilere Katılım Desteği,
- Uluslararası nitelikli fuarların desteklenmesi,
- Pazar araştırması yardımı,
- Eğitim yardımı,
- İstihdam yardımı,
- Çevre maliyetlerinin desteklenmesi,
- Mobilya geri dönüşüm tesislerinin kurulması ve teşvik edilmesi, (özellikle toz emme tesislerinden çıkan toz/talaşlar ekonomiye kazandırılmalı ve merkezi toplama istasyonları kurulmalı),
- Patent,
- Faydalı model belgesi ve endüstriyel tasarım tescili yardımı,

- Türk ürünlerinin yurtdışında markalaşması,
- Marka tanıtım faaliyetlerinin desteklenmesi,
- Tanıtım ile Türk Malı imajının yerleştirilmesine yönelik faaliyetlerin desteklenmesi,
- Yurtdışında ofis mağaza açma, işletme konularında yardım,
- İhracat ve ihracat sayılan satış ve teslimler ile döviz kazandırıcı hizmet ve faaliyetlerde vergi, resim ve harç istisnası,
- Eximbank tarafından uygulanan kredi ve sigorta programları,
- Sektörün son yıllarda hammadde konusunda dışa bağımlılığını engellemeye yönelik destekler (TOBB, 2017, s. 75).

Mobilya sektörünün ihracatında, devlet ve diğer kuruluşlar tarafından gerçekleştirilen teşviklerin olumlu etkisinin olduğu ve ihracatı arttırdığı düşünülmektedir. Bu nedenle son yıllarda yapılan teşviklere değinilmesi gerekmektedir.

Tablo 3. Ekonomi Bakanlığı ve DFIF tarafından gerçekleştirilen teşvikler

Yıllar	Ekonomi Bakanlığı Teşvik Ödemeleri (TL)	DFIF İhracat Desteği (TL)
2006	*	320.000.000
2007	*	326.000.000
2008	454.000.000	350.000.000
2009	644.000.000	575.000.000
2010	400.000.000	391.000.000
2011	0	639.000.000
2012	190.000.000	682.000.000
2013	90.000.000	957.000.000
2014	251.000.000	936.000.000
2015	395.000.000	1.208.000.000
2016	569.000.000	1.799.000.000
2017	758.000.000	2.194.000.000

* Bu yıllarda gerçekleştirilen destekler bilinmemektedir.

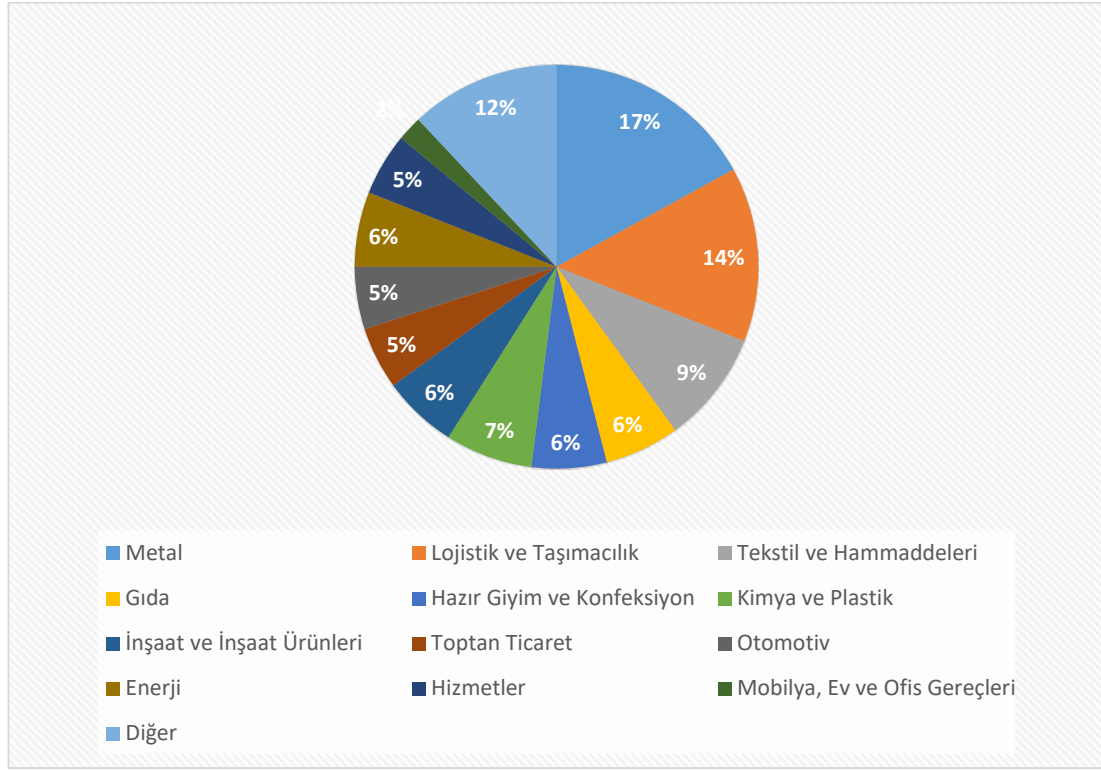
Kaynak: <http://www.bumko.gov.tr/TR,916/merkezi-yonetim-butce-gerceklesmeleri-ve-beklentiler-raporu.html>

Tablo 3'e bakıldığında yapılan teşvik ödemelerinde dalgalanmalar olduğu görülmektedir. 2008 yılında Ekonomi Bakanlığı tarafından verilen teşvik 454 milyon TL iken, 2009'da 190 milyon TL destek artışı yaşanarak 644 milyon TL olmuştur. İki yıl arasında verilen teşvikler yaklaşık 0,7 kat artış göstermiştir. Ancak 2010 yılında Ekonomi Bakanlığı teşvik ödemelerinde düşüş yaşanmış ve bu yılda teşvik 400 milyon TL olmuştur. 2011 yılında gerçekleşen teşvik ödemesi bulunmamaktadır. 2012 yılında gerçekleştirilen teşvik tutarına bakıldığında 190 milyon olduğu görülmektedir. 2013 yılında gerçekleşen teşvik ödemesi 90 milyon TL'dir. 2014 yılında teşvik ödemeleri 161 milyon TL artarak 251 milyon TL olmuştur. 2015 yılında 395 milyon TL olarak hesaplanmış, 2016 yılında Ekonomi Bakanlığı teşvik ödemesi 569 milyon TL'ye yükselmiştir. 2017 yılında ise 758 milyon TL olarak gerçekleşmiştir.

DFİF tarafından gerçekleştirilen ihracat desteklerine bakıldığında Ekonomi Bakanlığı teşvik ödemelerindeki gibi dalgalanmalar görülmektedir. 2006 yılında 320 milyon TL ihracat desteği gerçekleştirilmiş, 2007 yılında bu ihracat desteği 326 milyona çıkmıştır. 2008 yılında ihracat desteği 350 milyon TL olarak hesaplanmıştır. 2009 yılında DFİF tarafından verilen ihracat desteği 225 milyon TL artarak 575 milyon TL olmuştur. 2010 yılında ise bir önceki yıla göre 184 milyon TL düşüş yaşanmış 391 TL olarak gerçekleşmiştir. 2011 yılında, 2010 yılının yaklaşık 1,6 katına ulaşarak ihracat desteği 639 milyon TL olmuştur. İhracat desteğinde artış devam etmiş ve 2012 yılında toplam ihracat desteği 682 milyon TL olmuştur. 2011 yılından 2017 yılına kadar DFİF tarafından verilen ihracat desteğinde artan bir trend mevcuttur. 2015 yılında gerçekleşen ihracat desteği 1.208 milyon TL iken, 2017 yılında gerçekleşen ihracat desteği 2.194 milyon TL olmuştur. Tablo 18'e bakıldığında, Ekonomi Bakanlığı teşvik ödemelerinde düşüş yaşanırken, DFİF ihracat desteklerine ayrılan bütçede artış meydana geldiği görülmektedir.

Türk Eximbank 2017 Faaliyet raporunda kullanılan Kısa Vadeli Krediler'in sektörel dağılımına yer vermiştir. Aynı faaliyet raporuna göre, 2017 yılında kullanılan toplam kısa vadeli kredi tutarı 20,1 milyar ABD Doları'dır ve TL karşılığı 73 milyar Türk Lirası olarak hesaplanmıştır. İhracatçılar açısından yüksek öneme sahip olan bu kredilerin sektörler içindeki dağılımına bakmak, ihracatçıların aldıkları kredilerin hem mobilya sektöründe hem de diğer mevcut sektörlerdeki ihracat performanslarına etkisi görmek açısından faydalı olabilmektedir (Eximbank,

<https://www.eximbank.gov.tr/tr/finansal-bilgiler/faaliyet-raporlari>, Erişim Tarihi: 27.01.2019).

şekil 1. Türk Eximbank 2017 Kısa Vadeli Kredilerin Sektörel Dağılımı

Kaynak: [eximbank.gov.tr](https://www.eximbank.gov.tr), <https://www.eximbank.gov.tr/tr/finansal-bilgiler/faaliyet-raporlari>, Erişim Tarihi: 27.01.2019

şekil 1'e göre, kısa vadeli kredilerin kullanımında en fazla paya sahip olan sektör Metal'dir ve payı %17'dir. Metal sektörünü, %12 ile Diğer başlığı altında toplanan sektörler takip etmektedir. Üçüncü sırada %11 ile Lojistik ve Taşımacılık Hizmetleri Sektörü yer almaktadır. Dördüncü sırada Tekstil ve Hammaddeleri yer almaktadır ve payı %9'dur. Beşinci sırada yer alan sektör, %7 ile Kimya ve Plastik Ürünleri'dir.

%6 oranına sahip olan sektörler, Gıda, Hazır Giyim ve Konfeksiyon, İnşaat ve İnşaat Ürünleri ve Enerji sektörleridir. Toptan Ticaret, Otomotiv, Hizmetler sektörleri, kısa vadeli kredi kullanımında %5 paya sahip olmuşlardır.

Mobilya, Ev ve Ofis Gereçleri sektörüne bakıldığında, kısa vadeli kredilerin sektörel dağılımında aldıkları %2 pay ile kredi kullanımından en az faydalanan sektör olduğu görülmüştür. Toplam kullanılan kredi tutarının 20,1 milyar ABD Doları olduğu düşünöldüğünde Mobilya, Ev ve Ofis Gereçleri sektörünün kullandığı kredi miktarının 400 milyon ABD Doları olduğu ortaya çıkmaktadır. Mobilya sektörünün kapasitesi ve potansiyeli göz önüne alındığında, sektörde kullanılan bu kredi tutarının az olduğu görölmektedir.

Devlet Destekleri ve Mobilya Sektörü

İhracatın arttırılmasına yönelik, devlet tarafından birçok teşvik programı uygulanmaktadır. Böylece ihracat kapasitesi artacak ve ekonomik büyümeye de katkı sağlanmış olacaktır. Bu kısımda ihracatçıların faydalandıkları teşviklere tutarlarıyla birlikte bakılacaktır.

İhracat Birlikleri Tarafından Bildirilen Destekler

İhracatçı Birlikleri, devlet desteklerinden faydalanmak amacıyla ihracatçıların başvurularını gerçekleştirdikleri kuruluşlardır. İhracatçıların, bu devlet desteklerinden faydalanabilmeleri için üretim ve bölge kapsamına giren ihracat birliğine üye olması gerekmektedir.

Tablo 4. Devlet destekleri ve Fuar teşviklerinde Orta Anadolu İhracatçıları Birliği'nin teşvik amacıyla kabul ettiği dosya sayısı

	2016 yılı Sonuçlandırılan Dosya	2017 yılı Sonuçlandırılan Dosya	Değişim(%)
Yurtiçi Fuar	1.928	3.117	62
Yurtdışı Fuar	0	191	-
Pazara Giriş	174	194	11
Toplam	2.102	3.502	67

Kaynak: OAİB, 2017 Faaliyet Raporu ve 2018 Çalışma Programı,

<http://www.turkishfurniture.org/Eklenti/82,mobilya-faalraporu->

2017.pdf?0&_tag1=EC10A0C29681EB7CD9B7E9CDEA8599EE7733F224&crefer=3B0EDCD3172572A43B019031BD9D979967482045AFD372384519C2340B0212CC, Erişim Tarihi:27.01.2019

Tablo 4'e göre, 2016 yılında yurtiçi fuarlar sonuçlandırılan dosya sayısı, 1.928'dir. Yurtdışında gerçekleşecek fuarlar için sonuçlandırılan dosya sayısı bulunmamaktadır. Pazara giriş desteği için başvuran firmalara ait dosya sayısı ise 174 olmuş ve 2016 yılı OAİB bünyesindeki ihracatçılara ait toplam başvuru dosyası 2.102'dir.

2017 yılında yurtiçi fuarlar için sonuçlandırılan dosya sayısı, 2016 yılına göre 1.189 dosya artışı yaşanarak 3.117 olmuştur ve gerçekleşen değişim %62'dir. Yurtdışı fuarlar için gelen dosya sayısı, 2016 yılına göre artış göstermiş ve 191 olmuştur. Pazara giriş desteği için gelen dosya sayısı, 2016 yılına göre 20 dosya artış göstererek 194 firma dosyası gelmiştir ve değişim %11'dir. 2017 yılında bu destekler için gelen dosya sayısı 3.502'dir ve değişim %67'dir.

Tablo 5. OAİB Türk ürünlerinin yurtdışında markalaşması, Türk Malı imajının yerleştirilmesi ve Turquality desteği kapsamında değerlendirilen dosya sayısı ve teşvik tutarı

	2016 yılı gerçekleşen	2017 yılı gerçekleşen	Değişim(%)
Önceki yıllardan Devreden Dosya	880	1.050	% 19
Gelen Dosya	3.584	4.149	% 16
Sonuçlandırılan Dosya	3.652	3.914	% 23
Destek Tutarı (TL)	34.695.368	40.606.585	% 17

Kaynak: OAİB, 2017 Faaliyet Raporu ve 2018 Çalışma Programı,

<http://www.turkishfurniture.org/Eklenti/82,mobilya-faalraporu->

2017.pdf?0&_tag1=EC10A0C29681EB7CD9B7E9CDEA8599EE7733F224&crefer=3B0EDCD3172572A43B019031BD9D979967482045AFD372384519C2340B0212CC, Erişim Tarihi:27.01.2019

Tablo 5'te verilen OAİB ihracatçılara verilen Türk ürünlerinin yurtdışında markalaşması, Türk Malı imajının yerleştirilmesi ve Turquality desteğine yönelik olarak firmalara ait bilgilere yer verilmiştir. Bu kapsamda 2016 yılında önceki yıllardan devreden dosya sayısı 880'dir. Aynı yıl 3.584 Turquality desteği kapsamında dosya gelmiş ve 3.652 dosya sonuçlandırılmıştır. 2016 yılında toplam destek tutarı 34.695.368 TL olmuştur.

2017 yılında devreden dosya sayısı 1.050 olarak hesaplanmıştır. Değişim oranı ise %19'dur. Bu yılda Türk ürünlerinin yurtdışında markalaşması, Türk Malı imajının yerleştirilmesi ve Turquality desteği için gelen dosya sayısı, 2016 göre 565 dosya artışı yaşanarak 4.149 olarak gerçekleşmiştir. Değişim oranı %16 olarak hesaplanmıştır. Sonuçlandırılan dosya sayısı ise 3.914'tür. 2016 yılına göre 262 dosya artışı olmuş ve bu değişim %23 olarak hesaplanmıştır. 2017 yılında kullanılan destek tutarı 40.606.585 TL olarak hesaplanmıştır. 2016 yılına göre 5.911.217 TL artış olmuş ve değişim %17 olarak hesaplanmıştır. OAİB'ne üye ihracatçılarda marka kavramının önemi fark edilmiş ve marka çalışmalarına yönelik destekten faydalanma yoluna gidilmiştir. Bu sayede dış pazarda da marka algısı oluşturularak ihracat kapasitesi arttırılarak ekonomik büyümenin sürdürülebilirliği sağlanabilmektedir. Bu nedenle buna yönelik teşviklere ağırlık verilmeli ve firmaların destek almasına engel olacak zorluklar kaldırılmalıdır.

Tablo 6. OAİB Tasarım desteği kapsamında değerlendirilen dosya sayısı ve teşvik tutarı

	2016 yılı	2017 yılı	Değişim(%)
Önceki yıllardan Devreden Dosya	3	11	%266
Gelen Dosya	4	37	%825
Sonuçlandırılan Dosya	4	40	%900
Destek Tutarı (TL)	67.794	1.678.504	%2376

Kaynak: OAİB, 2017 Faaliyet Raporu ve 2018 Çalışma Programı,

[http://www.turkishfurniture.org/Eklenti/82,mobilya-faalraporu-](http://www.turkishfurniture.org/Eklenti/82,mobilya-faalraporu-2017.pdf?0&_tag1=EC10A0C29681EB7CD9B7E9CDEA8599EE7733F224&crefer=3B0EDCD3172572A43B019031BD9D979967482045AFD372384519C2340B0212CC)

2017.pdf?0&_tag1=EC10A0C29681EB7CD9B7E9CDEA8599EE7733F224&crefer=3B0EDCD3172572A43B019031BD9D979967482045AFD372384519C2340B0212CC, Erişim Tarihi:27.01.2019

Tablo 6’da OAİB ihracatçılara verilen tasarım desteğine ait bilgiler yer almaktadır. Buna göre 2016 yılında önceki yıllardan devreden dosya sayısı 3’tür. Gelen dosya sayısı ise bu yıl 4 olmuştur. Sonuçlandırılan dosya sayısı ise 4’tür. 2016 yılı OAİB tasarım desteği kapsamında destek tutarı 67.794 TL olarak hesaplanmıştır.

2017 yılında devreden dosya sayısında 8 dosya artış yaşanarak 11 olmuş ve meydana gelen değişim %266 olarak hesaplanmıştır. 2017 yılında, 2016 yılına göre 33 dosya artışı yaşanarak 37 dosya gelmiş ve değişim %825 olmuştur. Sonuçlandırılan dosya ise, 2016 yılına göre 36 dosya artışı yaşanmış ve 40 olmuştur. Değişim ise %900 olarak hesaplanmıştır. Bu yılda kullanılan destek tutarı, 1.610.710 TL artış yaşanarak 1.678.504 TL olmuştur. Değişim ise %2376 olarak hesaplanmıştır.

2016 yılında firmaların tasarım desteğinden yararlanma konusunda başvurusu oldukça düşükken, 2017 yılında dosya sayısında ciddi artışlar yaşandığı görülmüştür. Buna bağlı olarak destek tutarında da bir önceki yıla göre önemli bir artış yaşanmıştır.

Tablo 7. OAİB Yurtdışı Birim, Marka ve Tanıtım Faaliyetleri desteği kapsamında değerlendirilen dosya sayısı ve teşvik tutarı

	2016 yılı	2017 yılı	Değişim(%)
Önceki yıllardan Devreden Dosya	149	99	-%33
Gelen Dosya	352	349	-%1
Sonuçlandırılan Dosya	432	410	-%5
Destek Tutarı (TL)	11.024.574	7.121.496	-%35

Kaynak: OAİB, 2017 Faaliyet Raporu ve 2018 Çalışma Programı,

[http://www.turkishfurniture.org/Eklenti/82,mobilya-faalraporu-](http://www.turkishfurniture.org/Eklenti/82,mobilya-faalraporu-2017.pdf?0&_tag1=EC10A0C29681EB7CD9B7E9CDEA8599EE7733F224&crefer=3B0EDCD3172572A43B019031BD9D979967482045AFD372384519C2340B0212CC)

2017.pdf?0&_tag1=EC10A0C29681EB7CD9B7E9CDEA8599EE7733F224&crefer=3B0EDCD3172572A43B019031BD9D979967482045AFD372384519C2340B0212CC, Erişim Tarihi:27.01.2019

Tablo 7’de OAİB tarafından paylaşılan ihracatçıların yurtdışı birim, marka ve tanıtım faaliyetlerine yönelik destekten faydalanma konusunda bilgilere yer verilmiştir. Buna göre, 2016 yılında bu teşvik kapsamında devreden dosya sayısı 149’dur. 2016 yılında gelen dosya sayısı 352 olmuştur. OAİB tarafından sonuçlandırılan dosya sayısı 432 olmuştur. Bu yıl gerçekleşen destek tutarı ise 11.024.574 TL olarak hesaplanmıştır. 2017 yılında devreden dosya sayısı 99 olarak hesaplanmış ve bir önceki yıla göre 50 dosya azalış göstermiştir. Değişim ise -%33 olarak hesaplanmıştır. Bu yılda gelen dosya sayısı 3 dosya azalış göstererek 349 hesaplanmıştır. Değişim ise -%1 olarak gerçekleşmiştir. Sonuçlandırılan dosya sayısı 22 dosya azalış göstererek 410 olarak gerçekleşmiştir. Değişim ise -%5 olmuştur. Bu yıl gerçekleşen destek tutarı 7.121.496 TL olmuştur ve azalış 3.903.078 TL olarak gerçekleşmiştir. Değişim oranı ise -%35 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 8. Akdeniz İhracatçıları Birliği 2017 yılı gerçekleşen destekler

2017 Yılı Destek Raporu			
Başvuru Sayısı ve Tutarı	Turquality Desteği	Pazara Giriş Belgeleri Desteği	Yurtdışı Birim Marka ve Tanıtım Desteği
Başvuru Sayısı	205	71	25
Destek Tutarı (TL)	5.879.372	491.761	952.721

Kaynak: AKAMİB, 2017 Faaliyet Raporu, s.23

<http://www.akib.org.tr/download/files/downloads/ArastirmaRaporlari/Agac/2017%20Çalışma%20Raporu%20.pdf>, Erişim Tarihi: 27.01.2019

Tablo 8’de 2017 yılında Akdeniz İhracatçıları Birliği’ne teşvik amaçlı yapılan başvurulara yer verilmiştir. Turquality desteği kapsamında başvuru dosya sayısı 205’tir ve destek tutarı 5.879.372 TL olarak hesaplanmıştır. Pazara Giriş Belgeleri desteği kapsamında başvuru dosya sayısı 71 olmuştur ve destek tutarı 491.761 TL’dir. Yurtdışı Birim, Marka ve Tanıtım desteğine yönelik gelen başvuru sayısı 25’tir ve 952.721 TL destek gerçekleşmiştir. Bu destekte firmalara yüksek tutarlarda destek sağlandığı yorumu yapılabilmektedir. En fazla başvuru Yurtdışı Fuar desteğine yönelik olarak gerçekleşmiştir ve destek tutarı 6.318 TL olmuştur. AKİB’de Yurtdışı Fuar desteği en çok başvuru alan destek olmasına rağmen, verilen destek tutarı en düşük tutar olduğu görülmektedir.

İhracat Teşvikleri ve Toplam İhracat

İhracat teşvikleri, üreticinin mali yükünü azaltarak ihracata ağırlık vermesini ve ihracat kapasitesini arttırmasını amaçlar. Bu sayede ülkeye döviz girişi sağlanacak ve

ekonomik büyüme gerçekleştirilmiş olacaktır. Ülkemizde, 1980 yılından itibaren ihracata dönük sanayileşme politikaları uygulanmakta ve üretici buna yönelik olarak teşvik edilmektedir. Gerçekleştirilen teşviklerin, ihracata nasıl yansıdığı ve ihracata oranını görmek, uygulanacak politikalarda yol gösterici olmaktadır. Devlet tarafından gerçekleştirilen teşvikler, Ekonomi Bakanlığı destekleri ve Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu İhracat Desteği olmak üzere iki şekilde gerçekleştirilmektedir.

Tablo 9. İhracat desteklerinin toplam ihracat içindeki payı

Yıllar	Ekonomi Bakanlığı Teşvik Ödemeleri (TL)	DFİF İhracat Desteği (TL)	Toplam İhracat(TL)	İhracat İçindeki Payı
2008	454.000.000	350.000.000	170.513.069.615	%0,5
2009	644.000.000	575.000.000	158.481.951.496	%0,8
2010	400.000.000	391.000.000	171.343.212.758	%0,5
2011	0	639.000.000	227.011.121.898	%0,3
2012	190.000.000	682.000.000	274.565.015.882	%0,3
2013	90.000.000	957.000.000	289.750.378.363	%0,4
2014	251.000.000	936.000.000	345.293.745.695	%0,3
2015	395.000.000	1.208.000.000	391.461.317.800	%0,4
2016	569.000.000	1.799.000.000	431.604.624.089	%0,5
2017	758.000.000	2.194.000.000	573.858.078.628	%0,5

Kaynak: TÜİK ve Hazine ve Maliye Bakanlığı verilerinden oluşturulmuştur.

Tablo 9'a bakıldığında, Ekonomi Bakanlığı tarafından yapılan teşvik ödemeleri ve DFİF tarafından yapılan ihracat desteklerinde artış yaşanmasına rağmen, teşvik ödemelerinin ihracattaki payının %0,8'i aşamadığı görülmektedir. 2009 yılında ulaşılan %1'lik oran teşviklerde bir önceki yıla göre yaşanan artışa ve ihracatta meydana gelen düşüşe bağlı olarak oluşmuştur. 2015 yılında toplam teşvik ödemesi 1.603 milyon TL olarak gerçekleşmiş, ancak ihracat içerisindeki payı %0,4 olmuştur. 2016 yılında toplam teşvik ödemesi 2.368 milyon TL ve 2017 yılında toplam teşvik ödemesi 2.952 milyon TL olarak hesaplanmış ve toplam ihracat içindeki payı %0,5 olarak bulunmuştur.

Tablo 10. Mobilya ihracatının değeri ve toplam ihracat içindeki payı

Yıl	Mobilya İhracatı (TL)	Toplam İhracat (TL)	Pay
2014	4.746.330.050	345.293.745.695	% 1,37
2015	5.473.180.553	391.461.317.800	% 1,40
2016	5.923.750.489	431.604.624.089	% 1,37
2017	7.562.583.290	573.858.078.628	% 1,32
2018	10.228.499.350	741.413.979.682	% 1,38

Kaynak: <https://biruni.tuik.gov.tr/disticaretapp/menu.zul>, Erişim Tarihi: 30.01.2019

Tablo 10’da 2014-2018 yılları arasında Türk mobilya sektörünün ihracat değerleri ve toplam ihracat içindeki payına yer verilmiştir. Belirtilen yıllarda mobilya ihracatında ve mobilya ihracatında sürekli bir artış görülmektedir. Ancak mobilya ihracatındaki artış, toplam ihracatta yaşanan artıştan az olması, toplam ihracat içindeki payının değişmemesine neden olmaktadır.

Devlet tarafından gerçekleştirilen teşvikler, KOBİ destekleri ve Eximbank kredileri ile mobilya ihracatı değerlendirildiğinde, uluslararası ticaret için büyük potansiyeli olan mobilya sektörünün ihracatının oldukça düşük düzeyde kaldığı görülmektedir.

Sonuç

İhracat ekonomik büyümede önemli bir unsurdur. Devletler, ekonomik olarak gelişmek ve ülkeye döviz girişi sağlamak için, işletmelerin ihracata yönelmelerini sağlamak ya da ihracat kapasitelerini arttırmak için teşvik programları yürütmektedirler.

Türkiye’de ihracat teşviklerine 24 Ocak 1980 kararlarıyla başlanmıştır. Bu dönemde “İhracata Dönük Sanayileşme” politikası uygulanmaya başlanmıştır ve sanayileşmeyi ve ihracatı arttırmak amacıyla nakdi ödemelerde bulunulmuştur. İşletmelere vergi iadeleri yapılmış ancak bu teşvikin işletmeler tarafından kötüye kullanılması nedeniyle 1989 yılında bu uygulamadan vazgeçilmiştir. 1996 yılında Gümrük Birliği’ne üye olunmasıyla AB ile ticarete gümrük vergileri sıfırlanmış ve Türk sanayicilerinin ihracat yapabileceği büyük bir pazar ortaya çıkmıştır. Böylece ihracat teşviklerinin önemi de artmış ve yeni programlar uygulanmıştır.

Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı bünyesinde ihracat destek programları yürütülmektedir. Teşvikler, Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı ve Destekleme ve Fiyat İstikrar Fonu bütçesinden karşılanmaktadır. Amaç, işletmelerin üretim, istihdam, eğitim ve ihracat alanlarında geliştirilerek ülke ekonomisini büyütmektir.

Mobilya sektörünün ihracatının toplam ihracat içindeki payı %2’dir. Payının bu kadar düşük olmasında mobilya üreticilerinin yaşadığı sorunlar yatmaktadır.

Mobilya sektörüne yönelik yapılacak teşvikler, sektörün mevcut sorunlarının çözümünde ve her geçen yıl artan ihracat kapasitesinin kalıcı hale gelmesi sağlayacaktır. Bu nedenle mobilya üreticileri ve ihracatçıları, devlet teşvikleri ve Eximbank kredilerinden bilgilendirilerek faydalanmaları sağlanmalıdır. 2017 yılında Ekonomi ve Ticaret Bakanlığı tarafından verilen teşvik tutarı toplam, 758 milyon TL’dir. DFİF tarafından verilen destekler ise 2 milyar 194 milyon TL olarak gerçekleşmiştir. 2017 yılında Eximbank’ın kullandığı krediler toplamda 24,1 milyar ABD dolarıdır. Eximbank ihracat kredilerinin sektöre göre dağılımına bakıldığında, ihracat kredilerine en çok başvuran sektörün Metal sektörü olduğu görülmüştür. Ardından, Diğer başlığı altında toplanan sektörler gelmekte ve onu lojistik sektörü takip etmektedir. Mobilya, Ev ve Ofis sektörü ise %2 paya sahip olarak son sırada yer almaktadır. Toplam kullanılan kredi tutarının 20,1 milyar ABD Doları olduğu düşünüldüğünde Mobilya, Ev ve Ofis Gereçleri sektörünün kullandığı kredi miktarının 400 milyon ABD Doları olduğu ortaya çıkmaktadır. Mobilya sektörünün kapasitesi ve

potansiyeli göz önüne alındığında, sektörde kullanılan bu kredi tutarının az olduğu görülmektedir.

Ekonomi Bakanlığı ve DFİF ihracat desteklerinin toplam ihracat içindeki payı, verilen yıllarda %0,5 düzeyinde gerçekleşmiştir. Mobilya ihracatının, toplam ihracatı içerisindeki payına bakıldığında, 2014-2018 yıllarına bakıldığında %1 seviyesini geçemediği ve kapasitesinin çok altında ihracat gerçekleştirdiği görülmektedir. Bu nedenle, mobilya sektörünün ihracata yönelmesini sağlayacak teşviklerde bulunulmalıdır. Küçük ve orta ölçekli işletmelerin yaygın olduğu sektörde, teknolojik üretime geçilerek kapasitesinin artırılması, teşviklerin tanıtım organizasyonlarının artırılmasıyla birlikte ihracata yönelimin sağlanması gerekmektedir.

Kaynakça

AKAMİB, *2017 Faaliyet Raporu*,

<http://www.akib.org.tr/download/files/downloads/ArastirmaRaporlari/Agac/2017%20Çalışma%20Raporu%20.pdf>, Erişim Tarihi: 27.01.2019.

BUMKO, *Merkezi Yönetim Bütçe Gerçekleşmeleri ve Beklentiler Raporu*,

<http://www.bumko.gov.tr/TR,916/merkezi-yonetim-butce-gerceklesmeleri-ve-beklentiler-raporu.html>, Erişim Tarihi: 27.01.2019.

Dünya Gazetesi, *Türkiye'de İhracat Teşvikleri*, Erişim Tarihi: 01.01.2019,

<https://www.dunya.com/gundem/turkiye039de-ihracat-tesvikleri-haberi-97676>.

Eximbank, <https://www.eximbank.gov.tr/tr/finansal-bilgiler/faaliyet-raporlari>, Erişim Tarihi: 27.01.2019.

MÜSİAD, *DTM Mobilya ve Orman Ürünleri Sektörel Raporu 2018*,

http://www.musiad.org.tr/F/Root/Pdf/DTM_Mobilya_ve_Orman_urunleri_Sektor_raporu.pdf, Erişim Tarihi: 12.12.2018.

OAİB, *2017 Faaliyet Raporu ve 2018 Çalışma Programı*,

http://www.turkishfurniture.org/Eklenti/82,mobilya-faalraporu-2017.pdf?0&_tag1=EC10A0C29681EB7CD9B7E9CDEA8599EE7733F224&crefer=3B0EDCD3172572A43B019031BD9D979967482045AFD372384519C2340B0212CC, Erişim Tarihi:27.01.2019.

TOBB, (2017). *Türkiye Mobilya Ürünleri Meclisi Raporu*. Ankara: TOBB.,

<https://www.tobb.org.tr/Documents/yayinlar/2018/MobilyaSektorleriMeclisi.pdf>, Erişim Tarihi:14.12.2018.

